

Сарапіна О.А.

УДК 658.14.17.004.68

**ФАКТОРИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ТИПУ В УМОВАХ
ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН**

Постановка проблеми. Необхідність реструктуризації підприємств обумовлена як реформуванням власності, зміною організаційно-правових форм господарювання, так і інтенсивним наростанням негативних явищ в економіці України, пов'язаних з неплатоспроможністю підприємств. Фінансову реструктуризацію економіки обумовлюють внутрішні й зовнішні фактори. До перших варто віднести деформацію економіки, що обумовлюється державною монополізацією всіх галузей господарства, а саме: необхідністю інтеграції в регіональні світові структури й адаптація до ринкових правил гри у світовому господарстві, до других - глобальну трансформацію світової економіки. У загальноекономічному плані фінансова реструктуризація означає послідовне використання сукупності організаційно-економічних, правових, інформаційно-технологічних заходів, спрямованих на зняття протиріч між вимогами ринку й застарілою системою форм і методів управління підприємством.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема методологічного обґрунтування реструктуризації підприємств займалися такі провідні вчені, як Голюков В.В. [1, с.52], Константинова А.В. [2, с. 17], Григоренко Є.Н. [3, с.23], Бугаєв В.Л. [4, с.45] та багато інших. Але складність питання розв'язання проблем методологічного забезпечення фінансової реструктуризації підприємств потребує розгляду факторів, що впливають на реструктуризацію фінансового типу в умовах трансформаційних змін, що й є метою даної статті.

Виклад основного матеріалу дослідження. У яких би масштабах не проводилася реструктуризація, цей процес означає руйнування сформованої (нехай і неефективної) системи. Однак неправомірне погіршення економічного становища, зауважує Альошина Л.Є., ставиться в пряму залежність від реструктуризації [5, с. 188]. Скоріше, відсутність послідовності в проведенні реформ, слабкість менеджменту підприємств виступають безпосередніми причинами незадовільного стану економіки.

Фінансову реструктуризацію економіки викликають внутрішні й зовнішні передумови. Ми вважаємо, що до перших варто віднести деформацію економіки, що обумовлюється державною монополізацією всіх галузей господарства, реорганізацію господарства, що привело до гіпертрофічного розвитку за відомою формулою "виробництво заради виробництва" [6, с. 18].

До зовнішніх передумов деформації власності варто віднести, з одного боку, необхідність інтеграції в регіональні світові структури й адаптацію до ринкових правил гри у світовому господарстві, а з іншого боку - глобальну трансформацію (глобалізацію) світової економіки. Існуючі зміни структури підприємств, їх регіоналізація завжди соціальні й історично обумовлені й здійснюються під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів.

Під об'єктивними факторами реструктуризації фінансового типу розуміють закономірний вплив розвитку продуктивних сил, науково-технічного прогресу.

Суб'єктивні фактори ефективності реструктуризації підрозділяються на загальні й індивідуальні, тобто на фактори макро- і мезовпливу, первинного й вторинного впливу. Таке розмежування й багатовекторність розуміння смислу фінансової реструктуризації й показників її застосування пояснюється головним чином різними масштабами й рівнями економічних об'єктів або ж наданням переваг абсолютизації реальних процесів.

В умовах перехідної економіки фінансова реструктуризація може розглядатися як спосіб адаптації підприємств до динамічних умов ринку. В інформаційній економіці - це системоутворюючий фактор формування нових трансформаційних відносин.

У сучасній економічній ситуації варто враховувати факторні впливи певних територіальних особливостей: відсутність необхідних капітальних вкладень у регіонах і обмеженість джерел їхнього залучення; низький технологічний рівень підприємств, відсутність у багатьох областях достатнього обсягу енергоносіїв і необхідність їхнього імпорту, взаємні неплатежі підприємств, проблеми матеріально-технічного й фінансового забезпечення виробництва, недосконалість законодавчо-нормативної бази.

У сталій ринковій економіці фінансова реструктуризація окремих підприємств може розглядатися як спосіб їхнього зміцнення й пристосування до динамічних умов ринку. В інформаційній економіці - це системоутворюючий фактор формування нових ринкових відносин (табл. 1).

Здійснене узагальнення факторів трансформації економіки дало зробити висновки, що при застосуванні фінансової реструктуризації до підприємств слід приділяти увагу насамперед середовищу функціонування при проведенні інтегральної оцінки інвестиційного та інших потенціалів по загальному інтегрованому критерію - коефіцієнту важливості будь-якого підприємства у окремому регіоні та галузі при використанні рівня декомпозиції за показником природних ресурсів потенціалу та економічної оцінки окремих компонентів.

У цілому розвиток конкурентоспроможності залежить від модернізації й диверсифікованості виробничої структури (шляхом розвитку наукомісткої господарської діяльності й інновацій) після досягнення достатнього рівня фізичної інфраструктури й людського капіталу.

ФАКТОРИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ТИПУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН

Таблиця 1. Фактори, що впливають на здійснення реструктуризації фінансового типу

Фактори впливу	Показники впливу	Суб'єкти та об'єкти впливу
Макроекономічні		
Стратегія економічного зростання	- конкурентоспроможність; - продуктивність; - інвестиційна привабливість.	Суб'єкти, що виступають у реструктуризації
Паритет міжгалузевих відносин	- міжгалузєва збалансованість; - стабільність здійснення розрахунків; - лібералізація цін.	Суб'єкти, що виступають у реструктуризації
Стабілізація земельних відносин	- вартість земельних ділянок; - можливість еквівалентного обміну.	Суб'єкти, що виступають у реструктуризації
Мезоекономічні		
Стабілізація матеріально-технічного постачання	- енергозабезпеченість; - матеріально-технічна за безпечність; - ресурсозабезпеченість.	Суб'єкти, що виступають у реструктуризації
Сезонність галузі	- диференціювання поправки до економічної оцінки земельних ділянок	Земельна ділянка
Зональність розташування	- диференціювання поправки до економічної оцінки підприємства	Грошові потоки підприємства
Мікроекономічні		
Ефективність	- рентабельність, ділова активність, фінансова сталість	Суб'єкт господарювання
Оптимізація в управлінні	- чисельність працюючих	Ієрархія співвідпорядкованості суб'єктів господарювання
Технічне переозброєння	- основних засобів у розрізі виходу продукції; - уведено в експлуатацію технічних засобів у розрізі виходу продукції	Технічне оснащення

Реструктуризаційний процес охоплює всі напрямки господарської діяльності як на макро-, так і на мікрорівнях. Для оцінки такого факторного впливу можуть бути використані запропоновані Кресс Є. наступні індикатори:

- економіка (валова додаткова вартість на суму населення);
- ринок праці (рівень безробіття);
- зовнішні зв'язки (оцінка експортної конкурентоспроможності);
- фінансовий статус (комплексний показник фінансового стану);
- стан інвестиційних процесів (інвестиційна привабливість);
- глобалізаційний фактор (оцінка стану реструктуризації в країнах СНД і далекого зарубіжжя).

Висновки. Проведені дослідження довели, що процес фінансової реструктуризації здійснюється в системі взаємозв'язків зовнішнього й внутрішнього середовища. Внутрішнє середовище по факторам стабілізації матеріально-технічного постачання, сезонності галузі, зональності розташування, які позначені в зоні впливу ресурсного забезпечення, суттєво впливають на процес фінансової реструктуризації. Крім того, спостерігається достатнє нормативно-правове забезпечення при відсутності факторних взаємозв'язків, які, насамперед, проявляються в зонах впливу. Така ж тенденція факторного впливу спостерігається і в ефективній оптимізації управління технічним переозброєнням, що реалізується в зоні впливу фінансового забезпечення.

Дослідження факторного впливу зовнішнього й внутрішнього середовища функціонування процесу фінансової реструктуризації показали, що в Україні спостерігається стійка тенденція відсутності взаємозумовленості факторних впливів при достатньому нормативно-правовому забезпеченні.

Джерела та література

1. Голіков В. І. Теоретична сутність корпоративних відносин та корпоративного управління / В. І. Голіков // Економіка і прогнозування. – 2001. – № 2. – С. 52-64.
2. Константинова А. В. Реструктуризація як ефективний засіб виведення підприємств з кризового стану / А. В. Константинова. – 2002. – № 7. – С. 117-119.
3. Григоренко Е. Н. Путь совершенствования реформирования государственной собственности / Е. Н. Григоренко // Держ. інформ. бюл. приватизації. – 2003. – № 5. – С. 23-31.
4. Бугаев В. Л. Финансово-экономическое оздоровление предприятий / В. Л. Бугаев // Экономика предприятий. – 2001. – № 4. – С. 45-52.
5. Альошина Л. Є. Актуальність інтеграційних стратегій підприємств на сучасному етапі розвитку підприємництва / Л. Є. Альошина // Стан і проблеми трансформації фінансів та економіки регіонів у перехідний період: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Хмельницький : НВП "Евріка", 2003. – С. 188-191.
6. Климчук С. В. Підходи до оцінки економічної вартості підприємств України / С. В. Климчук // Фінанси України. – 2007. – № 3 (136). – С. 105-112.
7. Бланк І. А. Концепція управління грошовими потоками підприємства / І. А. Бланк // Банківська справа. – 2005. – № 4. – С. 17-20.